

«Ο Άγιος Νικόλαος ο Πλανάς, ο απλοϊκότερος των Ιερέων»

Ο Άγιος Νικόλαος Πλανάς γεννήθηκε στη νήσο Νάξο το 1851 και ήταν το πρώτο παιδί του Γιάννη Νικολάου Πλανά και της Αυγουστίνας. Το ζεύγος Πλανά απέκτησε και μια κόρη τη Σουσάνα την οποία φώναζαν Άννα. Ο μικρός Νικόλαος πέρασε τα παιδικά του χρόνια μέσα σε μια οικογένεια καραβοκύρηδων και εμπόρων και κοντά σε μια μάνα ταπεινή και αυστηρά υποταγμένη στην παράδοση και στην πίστη των Πατέρων μας. Η μητέρα του Αυγουστίνα ήταν για τον Νικόλαο μια αστείρευτη πηγή αγάπης και στοργής. Καθημερινή πνευματική τροφή του μικρού Νικόλα αποτελούσαν οι βίοι των αγίων και οι θρύλοι των προγόνων του.

Από μικρός έδειχνε μεγάλο ενδιαφέρον για τη λατρευτική και αγιαστική ζωή της Εκκλησίας και γι' αυτό πολλές φορές έμενε μόνος στην εκκλησία του Αγίου Νικολάου. Αυτή του την επιθυμία να ασχολείται με τη λατρευτική ζωή της Εκκλησίας ενίσχυε η μητέρα του, η οποία ήθελε να συνεχιστεί μέσα στην οικογένειά της η παράδοση των Μελισσουργών, που από το 1700 έβγαζε ιερείς. Ο Νικόλαος ποτέ δεν είχε ιδιαίτερη κλίση στα πολλά γράμματα. Εκείνο που τον απασχολούσε περισσότερο ήταν να ζει ειρηνικά και φρόνιμα προσηλωμένος στην ορθόδοξη πίστη του. Όλα τα χρόνια που έμεινε στη Νάξο ο Νικόλαος επηρεάστηκε από τα διαβάσματα και αυτά που άκουε για τους Κολλυβάδες, τον Άγιο Νικόδημο τον Αγιορείτη, τον Άγιο Κοσμά τον Αιτωλό, τον Χρύσανθο τον Αιτωλό κλπ. Με τον θάνατο του πατέρα του η μητέρα του Αυγουστίνα 43 ετών χήρα μαζί με τον Νικόλαο αδυνατούσαν να κρατήσουν τις δουλειές του πατέρα και έτσι αποφάσισαν να πάνε στην Αθήνα. Η Αθήνα της δεκαετίας του 1870 ήταν χωρισμένη στα δύο: στην Αθήνα των ευρωπαϊστών και στην Αθήνα των φτωχών και ταλαιπωρημένων ανθρώπων.

Στην πόλη αυτή χωρίς να χάσει την ελπίδα της η Αυγουστίνα, αλλά με πίστη στον Θεό άρχισε σιγά – σιγά να στεριώνει και ο Νικόλαος άρχισε να επισκέπτεται εκκλησίες και μοναστήρια και να συνομιλεί με φωτισμένους κληρικούς και μοναχούς. Ανάπαυση μεγάλη ένοιωθε σε ένα απόμερο εκκλησάκι έξω από την Αθήνα, της Μεταμόρφωσης, όπου εκεί μαζεύονταν καλόγηροι της Σκιαθου και του Αγίου Όρους, ιερείς και πνευματικοί άνθρωποι. Σε αυτές τις συνάξεις ο νεαρός Νικόλαος άκουε πολλά και ωφέλιμα για την Εκκλησία, για τις ακολουθίες, την ψαλτική και την παπαδοσύνη.

Από εκείνη τη συναναστροφή του ο Νικόλαος απέκτησε τη συμπάθεια όλων και έγινε πια ο πιστός τους θεληματάρης και κυρίως βοηθούσε στον ναό τον παπά-Γρηγόρη. Έναν ενάρετο ιερέα τον οποίο όλοι σέβονταν και συμβουλευόνταν. Περνούσαν τα χρόνια και έτσι έφτασε η μεγάλη μέρα που σε ηλικία 27 ετών, στις 14 Απριλίου 1879, ο Νικόλαος στεφανώθηκε στον ιερό ναό Μεταμορφώσεως του Σωτήρος στην Αθήνα την Ελένη Προβελεγίου από τα Κύθηρα. Μετά από λίγους

μήνες, στις 22 Ιουλίου 1879, χειροτονήθηκε διάκονος. Ύστερα από πέντε χρόνια διακονίας στον ναό της Μεταμόρφωσης και του Προφήτου Ελισσαίου χειροτονήθηκε ιερέας και διορίστηκε εφημέριος στον Άγιο Παντελεήμονα Ιλισσού.

Ο παπά-Νικόλαος σαν πρώτο του μέλημα έταξε να λειτουργεί όσο συχνότερα μπορεί και συνέχισε να τελεί αγρυπνίες σε μια εποχή πολύ δύσκολη στην οποία όλη η διανοήση ακολουθούσε τα ξένα ήθη. Μέσα από αυτές τις αντιλήψεις δημιουργήθηκε μια αντικληρική νοοτροπία, η οποία επιζητούσε να επιβληθεί εις βάρος του ορθοδόξου και πιστού λαού των Ελλήνων. Στον ναό του Προφήτου Ελισσαίου ο παπά-Νικόλαος Πλανάς πολλές φορές είχε για ψάλτες του τον Αλέξανδρο Μωραϊτίδη και τον Αλέξανδρο Παπαδιαμάντη, τους δύο μεγάλους συγγραφείς μας. Η συνεχής τέλεση αγρυπνιών από τον παπά – Πλανά, έγινε πόλος έλξης για μια ομάδα ανθρώπων, οι οποίοι μαζί με τον Παπαδιαμάντη και τον Μωραϊτίδη κρατούσαν εκείνα τα δύσκολα χρόνια αθόρυβα την καταλυτική παράδοση των ιερών ακολουθιών της Ορθόδοξης Εκκλησίας.

Ο Άγιος Νικόλαος ποτέ δεν σταμάτησε σε όλη του τη ζωή να σηκώνεται κάθε βράδυ η ώρα τρεις και να διαβάσει την ακολουθία του Μεσονυκτικού και του Όρθρου μέχρι τις Ώρες και μόλις χάραιζε το φως πήγαινε σε κάποιο εκκλησάκι για να λειτουργήσει. Στη Θεία Λειτουργία μνημόνευε χιλιάδες ονόματα με αποτέλεσμα η ακολουθία να έχει μεγάλη διάρκεια. Για πενήντα χρόνια ο Άγιος Νικόλαος Πλανάς διακόνησε την Εκκλησία χωρίς να σταματήσει στιγμή να βοηθά τον κόσμο και να προσεύχεται για αυτόν. Ο Άγιος Νικόλαος κοιμήθηκε στις 2 Μαρτίου 1884.

Η τιμωρία του νεωκόρου

Στην εκκλησία του Αγίου Ιωάννη, που λειτουργούσε ο παπά Νικόλας, υπήρχε μια νεωκόρος, η Μαρία, η οποία αντιπαθούσε τον γέροντα. Μια μέρα καθώς έμπαινε μέσα στον ναό ο παπάς αυτή τον μούντζωσε. Ο άγιος Νικόλαος δεν την είδε. Τη νύκτα η νεωκόρος βλέπει τον Άγιο Ιωάννη να της λέει «Τι σου έκαμε ο δούλος μου και τον μούντζωσες»; Και ταυτοχρόνως της έδωσε ένα χαστούκι, που όταν ξύπνησε το μάγουλό της ήταν μαυρισμένο. Την άλλη μέρα μπαίνοντας ο ιερέας μέσα στον ναό η νεωκόρος έτρεξε και έπεσε στα πόδια του ζητώντας από αυτόν να τη συγχωρέσει λέγοντάς του να πατήσει τα χέρια της. Ο γέροντας δεν καταλάβαινε για ποιο λόγο να τη συγχωρέσει, αλλά βλέποντας την επιμονή της τη συγχώρεσε.

Μάθημα στον αμαξά

Μια άλλη μέρα ο παπά Νικόλας πήρε ένα αμαξάκι να πάει στον Άγιο Ιωάννη, στην ενορία του. Καθώς πήγαιναν κάτι έφταιξε το άλογο στον αμαξά και αυτός άρχισε να βλαστημά. Ο παπά Νικόλας λέγει αμέσως στον αμαξά «Στάσου παιδί μου να κατεβώ και ταυτοχρόνως τον πλήρωσε όσα συμφώνησαν». Ο αμαξάς μη καταλαβαίνοντας στη στάση του γέροντα του λέει «Μα ακόμα δεν σε πήρα στην εκκλησία». Και ο γέροντας του λέει «το ξέρω παιδί μου, αλλά δεν μπορώ να μείνω στο αμάξι σου, γιατί βλαστήμησες Εκείνο που λατρεύω».

Για 50 ολόκληρα χρόνια ο άγιος λειτουργούσε καθημερινώς από τις 8:00 μέχρι τις 13:00. Προτιμούσε να λειτουργεί σε μικρά εκκλησάκια. Επί ώρες ολόκληρες μνημόνευε ονόματα κεκοιμημένων πατριαρχών, μητροπολιτών, ιερέων, διακόνων, Ναξιωτών και Αθηναίων. Τα ονόματα που του έδιναν τα κρατούσε για μήνες και τα έπαιρνε μαζί του σε όλες τις εκκλησίες που πήγαινε. Έλεγε ο άγιος ότι αυτά τα ονόματα είναι τα συμβόλαια και τα γραμμάτιά του.

(*) Η Θεία Λειτουργία είναι μια πολύ σημαντική πράξη στη ζωή μας. Ένας σύγχρονος άγιος γέροντας, ο πατήρ Σωφρόνιος του Έσσεξ τόνιζε ότι η «ορθή τέλεση της Θείας Λειτουργίας αφήνει τους ίδιους καρπούς χάριτος στο επίπεδο της προσευχής, όπως η ησυχαστική παράδοση της ερήμου».

(*) Η μνημόνευση των ονομάτων των νεκρών και των ζώντων από τον ιερέα στην αγία πρόθεση, είναι ουσιώδης ανάγκη, γιατί με αυτή τη μνημόνευση οι κεκοιμημένοι, όπως και οι ζώντες, παρηγορούνται και μετέχουν στο γεγονός της Θείας Ευχαριστίας.

(*) Η γνωριμία μας με την Ορθόδοξη Παράδοση μέσα από τις ακολουθίες της Εκκλησίας, τα κείμενα των Αγίων Πατέρων, τη βυζαντινή μουσική, την αγιογραφία, τις λαϊκές μας τέχνες, και γενικά τον πολιτισμό που κουβαλά το γένος μας εδώ και 2000 χρόνια ήταν, είναι και θα είναι πάντοτε η κύρια τροφή για τη διαμόρφωση του ορθόδοξου τρόπου ζωής και συμπεριφοράς μας.

Πηγή: *Ορθόδοξη Κατήχηση Α'*, έκδ. Ιερά Μητρόπολις Μόρφου, Ευρύχου – Κύπρος 2000-2001, σελ. 79-82.